

DJECA I MLADI U SVIJETU MODERNIH TEHNOLOGIJA

- ? Kako zaštititi privatnost i osobne podatke
- ? Kako povećati sigurnost u on line svijetu

Zahvaljujući razvoju modernog društva i njegovim suvremenim potrebama svjedoci smo porasta korištenja naših osobnih podataka od strane velikog broja pravnih i fizičkih subjekata na različitim razinama, a posebice u digitalnom obliku.

Takav razvoj društva i protok osobnih podataka zahtijeva svakodnevnu edukaciju i pojačan oprez, naročito kada je u pitanju najranjivija kategorija osoba, a to su djeca i mladi.

U tom smislu bitno je razvijati svijest o važnosti zaštite privatnosti i osobnih podataka kako bi se pravodobno prevenirale moguće zlouporabe osobnih podataka te kako bi u svakom trenutku imali na umu da zaštita

osobnih podataka i privatnosti počinje od nas samih. Pri tome je važno biti informiran o postojanju prava na zaštitu osobnih podataka, odnosno zatražiti potrebne informacije o našim pravima i o osobnim podacima koji se obrađuju.

Također, u kontekstu zaštite privatnosti i osobnih podataka vrlo je važna roditeljska odgovornost, odgovornost učitelja/nastavnika, kao i svih drugih pojedinaca odgovornih za odgoj, obrazovanje i edukacija djece i mladih.

Ova brošura namijenjena je djeci i mladima kao vodič o tome kako se ponašati i zaštititi svoju privatnost i osobne podatke u svijetu modernih tehnologija.

PRIVATNOST I OSOBNI PODACI KOJE INFORMACIJE SU VAŽNE I ŠTO MORAŠ ZNATI?

Što je osobni podatak?

Osobni podatak je svaka informacija koja se odnosi na tebe kao fizičku osobu (pojedince). To može biti: e-mail adresa, podaci o prebivalištu, tvoje ocjene u školi, ali i tvoj glas, fotografija, video zapis na kojem se nalaziš i drugo.

Tko smije prikupljati tvoje osobne podatke?

Tvoje osobne podatke smiju prikupljati različite fizičke i pravne osobe (voditelji obrade osobnih podataka), uz ostalo, u svrhu ostvarivanja tvojih prava i interesa ili u svrhu vođenja odgovarajućih službenih evidencija.

Voditelj obrade osobnih podataka može biti tvoja škola, tvoj liječnik, knjižnica ili sportski klub u kojem si član, kao i određena službena tijela i institucije (npr. matični uredi, centri za socijalnu skrb i sl.).

Voditelji obrade odgovorni su za zakonito prikupljanje i obradu tvojih osobnih podataka te su dužni postupati transparentno, odnosno dužni su davati točne i pravodobne informacije o svim okolnostima i aspektima obrade, zaštite i čuvanja osobnih podataka.

Koji propisi u RH ti jamče ostvarivanje prava na privatnost i zaštitu osobnih podataka?

Ostvarivanje prava na privatnost i zaštitu osobnih podataka jamči ti Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka). Ovaj propis jamči niz prava u svrhu tvoje zaštite te, uz uvođenje novih standarda u zaštiti osobnih podataka, naglasak stavlja upravo na djecu kao najranjiviju kategoriju osoba koje zaslužuju posebnu zaštitu u pogledu svojih osobnih podataka. Razlog tome je da djeca mogu biti manje svjesna rizika, posljedica kao i svojih prava vezano uz obradu osobnih podataka, posebice kada je riječ o korištenju osobnih podataka u svrhu marketinga ili o stvaranju osobnih/korisničkih profila te prikupljanju osobnih podataka o djeci prilikom upotrebe usluga koje se izravno nude djetetu.

Zakonom o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka osigurava se provedba navedene uredbe. Istim Zakonom, između ostaloga, regulirano je djelovanje Agencije za zaštitu osobnih podataka, koja nadzire obradu tvojih osobnih podataka, odnosno poduzima odgovarajuće mjere ukoliko je došlo do povrede prava na tvoju privatnost ili zlouporabe tvojih osobnih podataka.

KOLIKO JE VAŽNO POVJERENJE U OSOBE I INSTITUCIJE KOJE OBRAĐUJU TVOJE OSOBNE PODATKE KOME MOGU VJEROVATI?

Povjerenje je važno ali treba znati kako isto ne jamči apsolutnu sigurnost i zaštitu tvoje privatnosti i osobnih podataka. Uvijek su mogući propusti i nepravilnosti prilikom obrade tvojih osobnih podataka, ali i njihova zlouporaba.

U slučaju postojanja bilo kakve sumnje ili zabrinutosti u vezi prikupljanja i obrade tvojih osobnih podataka, važno je obratiti se roditeljima, koji će poduzeti daljnje korake u tvojoj zaštiti te prema potrebi i ovisno o konkretnom događaju obratiti se nadležnim institucijama.

Privola za obradu osobnih podataka može se u svakom trenutku povući, o kojem pravu mora postojati informacija. Važno je znati da privola znači svako dobrovoljno, posebno, informirano i nedvosmisleno izražavanje želja pojedinca pri čemu se izjavom ili jasnom potvrdnom radnjom daje pristanak za obradu osobnih podataka.

U pogledu nuđenja usluga informacijskog društva koje ti se izravno nude (pristup internetskim servisima i uslugama) obrada osobnih podataka je zakonita ako imaš najmanje 16 godina, što znači da je u slučaju niže dobne granice kod takve obrade osobnih podataka potrebna privola roditelja/zakonskog zastupnika.

PRIVATNOST I OSOBNI PODACI NA INTERNETU I DRUŠTVENIM MREŽAMA

Kako biti siguran i zaštićen u online svijetu?

Postavi pravila!

Internet i društvene mreže koristi afirmativno i konstruktivno - za prikupljanje korisnih informacija, učenje i stjecanje novih znanja i vještina.

POSEBNO O PRIVOLI ZA OBRADU OSOBNIH PODATAKA

U slučaju da nisi punoljetan/punoljetna tvoji roditelji/ zakonski zastupnici trebaju dati privolu za prikupljanje (obradu) tvojih osobnih podataka ako je privola uvjet zakonite obrade osobnih podataka.

Stvaraj svoje vlastite blogove na kojima ćeš pisati o pozitivnim stvarima, iznositi svoja razmišljanja, davati ocjene i komentare o određenim pojavama i sl.

Postavi pitanje!

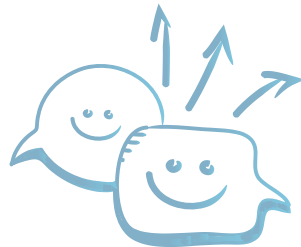
Što želim u on-line svijetu i zašto pristupam internetu i društvenim mrežama - zbog edukacije, igre, novih prijatelja?

Za svako od navedenih područja postavi granicu!

- budi vidljiv i prisutan u mjeri u kojoj je to potrebno i korisno (npr. sklapanje novih prijateljstava, korisne on line igre i sl.)
- budi znatiželjan u mjeri u kojoj je to potrebno i korisno (npr. usvajanje novih znanja i vještina)

Vodi brigu o drugima!

Nemoj ostavljati osobne podatke svojih roditelja, prijatelja i poznanika, odnosno bliskih osoba na Internetu i društvenim mrežama.

Budi pristojan i obazriv u svakoj on line komunikaciji.

Razmišljaj kritički, budi oprezan i uključiv!

Važno je razmišljati kritički te uvijek postupati s naročitim oprezom, posebice u slučaju prosljeđivanja osobnih podataka trećim osobama. Nemoj biti povodljiv i ne pristupaj sadržajima i programima koji

ti oduzimaju vrijeme i koji mogu biti zlonamjerni i štetni.

Razmjenjuj iskustva, znanja i informacije sa svojim školskim kolegama i prijateljima te im pomogni u usvajanju novih znanja u području zaštite osobnih podataka.

ŠTO MOGU UČINITI SAM U SVRHU VEĆE ZAŠTITE SIGURNOSTI?

Bitno je i tvoje sudjelovanje!

Bez obzira na ulogu i odgovornost roditelja (kao i učitelja/nastavnika u tvom životu, odgoju i obrazovanju), vrlo je važno da se i sam svakodnevno educiraš i informiraš o zaštiti svoje privatnosti i osobnih podataka, pri čemu ti mogu pomoći odgovarajući internetski servisi, kao i stručne publikacije i brošure, izdane od strane relevantnih institucija i renomiranih stručnjaka koji se bave predmetnom problematikom.

Što ti savjetujemo (prije ostavljanja bilo kojih osobnih podataka na internetu i društvenim mrežama)

- dobro pročitaj i prouči pravila privatnosti i opće uvjete
- informiraj se o sljedećem: tko prikuplja tvoje osobne podatke, u koju svrhu, koliko dugo će se tvoji osobni podaci obrađivati i čuvati, kome će biti dostupni, kako će biti zaštićeni i koja su tvoja prava vezano uz obradu osobnih podataka

Što ti savjetujemo (kod ostavljanja osobnih podataka na internetu i društvenim mrežama)

- dobro razmisli o opsegu osobnih podataka koje ostavljaš i dijeliš sa drugima te vodi brigu da bez potrebe ne otkrivaš osobne podatke koji bi mogli ugroziti ili narušiti tvoju privatnost (npr. podaci o lokaciji/kućnoj adresi, osjetljivi podaci, kao što su podaci o tvom zdravlju i sl.)
- dobro razmisli o tome je li potrebno i nužno na internetu i društvenim mrežama ostavljati i dijeliti fotografije i video zapise, kome i u kojem opsegu

POSEBNA PRAVILA O KORIŠTENJU LOZINKI

Koristi jake i sigurne lozinke.

Nemoj koristiti istu lozinku za pristup različitim servisima, društvenim mrežama i aplikacijama.

Izbjegavaj lozinke koje sadrže osobna obilježja, npr. mjesto i datum rođenja, imena kućnih ljubimaca, osobna imena i sl.

Nemoj nikome davati svoje lozinke (osim roditeljima).

POSEBNA PRAVILA O KORIŠTENJU E-POŠTE

Nemoj otvarati elektroničku poštu nepoznatih ili sumnjivih osoba.

Poruke i privici poruka nepoznatih osoba mogu sadržavati razne štetne programe koji mogu ne samo oštetiti tvoje računalo, već i ugroziti sigurnost cijele tvoje obitelji.

Budi naročito oprezan ako poruke koje primaš od nepoznatih osoba sadrže poveznice na mrežne stranice koje sadrže neprimjerene ili štetne sadržaje i programe. U tom slučaju savjetujemo ti da ne „klikaš“ na takve poveznice.

Ako ti se pošiljalac poruke ne obraća osobno, već uopćeno (npr. Bok, Kako si i sl.) ili ako poruka ima očite greške u pisanju ili jeziku na kojem se pošiljalac obraća, savjetujemo ti poseban oprez, budući da isto upućuje na moguću lažnu poruku.

Nauči filtrirati neželjenu elektroničku poštu, odnosno blokirati osobe koje šalju takvu poštu, kao i instalirati antivirusni program na računalo i redovito ga ažurirati.

Obavijesti roditelje o svim sumnjivim, neprimjerenim i neželjenim porukama e-pošte.

POSEBNA PRAVILA O SUDJELOVANJU U DRUGIM AKTIVNOSTIMA NA INTERNETU I DRUŠTVENIM MREŽAMA (ON LINE KUPNJA, NAGRADNE IGRE)

Dobro razmisli o tome da li je nužno obavljati kupnju preko interneta, kao i o popunjavanju raznih on-line obrazaca prilikom registracije na on-line servisima koji traže tvoje osobne podatke.

Dobro se informiraj što ti može donijeti registracija na takvim servisima te u tu svrhu se upoznaj sa politikama privatnosti i zaštite osobnih podataka svakog pojedinog on-line servisa.

Uvijek čitaj ne samo sitna, nego i najsitnija slova u politikama privatnosti i zaštite osobnih podataka on-line servisa te se nemoj ustručavati zatražiti pomoć roditelja da ti detaljnije objasne odredbe i klauzule koje su ti nejasne.

Ne sudjeluj u tzv. lancima sreće i ne vjeruj obećanjima dobivanja nagrada vezano uz nagradne igre u kojima nisu sudjelovao.

POSEBNO O GOVORU MRŽNJE I DRUGIM NEPRIMJERENIM PONAŠANJIMA NA INTERNETU I DRUŠTVENIM MREŽAMA

Budi oprezan!

- 1. Nemoj sudjelovati, odnosno upuštati se u bilo kakav govor mržnje, svađe, ogovaranja, omalovažavanja i vrijeđanja drugih preko interneta i društvenih mreža*
- 2. Ukoliko te bilo tko uznemirava, omalovažava, maltretira, ucjenjuje, prijeti ili zastrašuje nemoj se upuštati u daljnju komunikaciju s tom osobom i odmah obavijesti roditelje*
- 3. Imaj u vidu sve rizike i opasnosti interneta i društvenih mreža, a posebice soba za brbljanje (chat rooms) te budi oprezan kod odabira takvih područja interneta, odnosno odaberi sobu koju je stvorio on-line servis (davatelj usluga chata)*

Budi naročito oprezan!

- 1. Nikada se nemoj nalaziti sa nepoznatim osobama sa kojima si komunicirao na internetu i društvenim mrežama*
- 2. Nikada nemoj otkrivati svoje osobne podatke, a naročito fotografiju i godinu rođenja nepoznatim ili sumnjivim osobama*

KOME SE OBRATITI U SLUČAJU SUMNJE U NEZAKONITU OBRADU OSOBNIH PODATAKA, ODNOSNO U SLUČAJU DRUGIH NEPRAVILNOSTI, ŠTETE I NASILJA NA INTERNETU I DRUŠTVENIM MREŽAMA?

U slučaju sumnje u nezakonitu obradu tvojih osobnih podataka ili u slučaju da je došlo do takve obrade osobnih podataka, tvoji roditelji mogu se obratiti AGENCIJI ZA ZAŠTITU OSOBNIH PODATAKA.

Ako je došlo do drugih nepravilnosti, štete ili pak nasilja na internetu i društvenim mrežama, potrebno je obratiti se sljedećim institucijama:

Centar za sigurniji Internet
www.csi.hr
tel. 0800 606 606

HAKOM
www.hakom.hr,
zastita-djece@hakom.hr

HRABRI TELEFON
www.djeca.hrabritelefon.hr
tel. 0800 0800

POLIKLINIKA ZA ZAŠTITU
DJECE I MLADIH GRADA
ZAGREBA:
www.poliklinika-djeca.hr

redbutton.gov.hr
Aplikacija Ministarstva
unutarnjih poslova

POSEBNO O OBRADI OSOBNIH PODATAKA PUTEM SUSTAVA VIDEONADZORA

Različiti voditelji obrade mogu imati ovlast prikupljanja i obrade tvojih osobnih podataka putem sustava videonadzora u svrhu koja je nužna i opravdana za zaštitu osoba i imovine. U tom smislu nadzorne kamere mogu biti postavljene od strane tvoje škole (u školskim hodnicima), od strane grada ili mjesta u kojem živiš (na javnim površinama) ili od strane prijevoznika (u sredstvima javnog prometa koje svakodnevno koristiš).

Važno je znati da je svaki voditelj obrade odgovoran za zakonito korištenje sustava nadzornih kamera, odnosno tvojih osobnih podataka koji su prikupljeni takvim sustavom.

Stoga voditelj obrade mora voditi brigu ne samo o namjeni/svrsi postavljanja takvog sustava (zaštita i sigurnost), već i o tome da se isti sustav i osobni podaci koji su na taj način prikupljeni zaštiti od pristupa neovlaštenih osoba.

Također, važno je znati da objekt/prostorija koji se snima mora biti označen (naljepnicom), uz odgovarajuće informacije o samom snimanju. Takva oznaka (naljepnica) posebno mora sadržavati jednostavnu i lako razumljivu sliku uz tekst sa informacijama o tome da se objekt/prostorija snima, o identitetu voditelja obrade i podacima za kontakt putem kojih osoba čiji se osobni podaci prikupljaju (ispitanik) može ostvariti svoja prava (npr. pravo uvida i sl.).

Agencija za zaštitu osobnih podataka / Selska cesta 136 / HR – 10 000 Zagreb / e-mail:
azop@azop.hr tel.: 00385 (0)1 4609-000 / fax.: 00385 (0)1 4609-099
www.azop.hr